

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3982/2020
27.10.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Гордане Комненић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Игор Ковачевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради рехабилитационог обештећења, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2538/19 од 14.05.2020. године, у седници одржаној 27.10.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 2538/19 од 14.05.2020. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 394/18 од 17.12.2018. године, ставом првим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се тужена обавезе да тужиоцу на име накнаде материјалне штете за трошкове сахране пок. оца ББ исплати износ од 658.294,00 динара и на име трошкова изгубљеног издржавања за период после смрти оца ББ до навршених 26 година живота, износ од 6.897.196,80 динара све са законском затезном каматом од 14.06.2012. године као дана подношења тужбе до исплате, као неоснован. Ставом другим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 2538/19 од 14.05.2020. године, одбијена је жалба тужиоца као неоснована и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 55/14) и утврдио да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању сада покојни отац тужиоца ББ рехабилитован је правноснажним решењем Окружног суда у Шапцу Рех 8/07 од 21.12.2007. године. Тужиочев отац је рођен ... године и радио је као службеник у тренутку када је почетком марта месеца 1951. године лишен слободе и осумњичен да је идеолошки опредељен за резолуцију Информбироа. У притвору је био до 06.11.1951. године, када је приликом превоза из Београда на Голи оток смртно страдао у саобраћајном удесу у Винковцима. У тренутку хапшења оца, тужилац је имао ... година и живео је у домаћинству са родитељима и сестром. Породица никада није добила званично обавештење о разлозима лишења слободе, ни о околностима под којима је отац тужиоца изгубио живот, већ је та информација објављена у дневним новинама. Тужиочев отац је сахрањен у месту погибије у Винковцима али је тужиочева мајка преузела посмртне остатке супруга после неког времена и сахранила их у Шапцу. Због хапшења и околности под којима је тужиочев отац погинуо, сахрани нису присуствовали људи из ширег и ближег окружења тужиоца. После очеве смрти, због осуде околине, тужилац се са породицом преселио у други град где је завршио основно школовање, док је средњу школу започео у ... а затим се због притиска окружења које га је посматрало као сина народног непријатеља, преселио у ... где је завршио техничку школу ... године. Тужилац није одмах наставио даље школовање већ је прво служио војни рок, направио паузу у школовању и после неколико година уписао Вишу економску школу у Београду, а затим и Економски факултет који је завршио 1988. године. Тужилац је доставио налазе и мишљења вештака о висини уобичајених трошкова сахране и висини трошкова издржавања за једно лице од ... до 26. године живота на основу вредности просечне потрошачке корпе.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили као неоснован тужбени захтев тужиоца за накнаду материјалне штете (трошкови сахране и изгубљеног издржавања), применом одредаба Закона о рехабилитацији (који представља *lex specialis* у односу на Закон о облигационим односима), којима је прописано да право на накнаду материјалне штете припада само рехабилитованом лицу, а не и његовим наследницима којима може припасти само право на враћање конфисковане или одузете имовине или обештећење за ту имовину. Тужилац нема право на накнаду ове штете ни према општим правилима облигационог права, јер као дете старо ... година у време очеве погибије није могао сносити трошкове његове сахране, нити је приложеним доказима (налаз и мишљење вештака) доказао висину изгубљеног издржавања.

Неосновани су наводи ревизије да је изнето становиште нижестепених судова засновано на погрешној примени материјалног права.

Тужилац је поднео тужбу ради накнаде штете (рехабилитационо обештећење) заснивајући свој захтев на чињеницама о рехабилитацији свог оца пок. ББ који је као лице лишено слободе из идеолошко-политичких разлога, погинуо у саобраћајној несрећи у Винковцима приликом транспорта возом од Београда према логору за политичке затворенике на Голом отоку.

Законом о рехабилитацији („Службени гласник РС“, број 92/2011) прописани су услови за рехабилитацију и правне последице рехабилитације, круг лица активно легитимисаних за подношење захтева за рехабилитацију, као и услови и круг лица

легитимисаних за остварење права на враћање имовине, односно обештећење за ту имовину и право на рехабилитационо обештећење. Права која припадају рехабилитованим лицима прописана су у члану 20. наведеног закона, а у члану 21. права која имају друга лица. Право на рехабилитационо обештећење ближе је уређено одредбама члана 26. тог закона. Из наведених законских одредаба произилази да се рехабилитованим лицима даје више различитих права међу којима и право на рехабилитационо обештећење, укључујући право на накнаду материјалне и нематеријалне штете. Када је реч о другим лицима и њиховим правима, они су сврстани у три групе и у зависности од тога којој групи припадају зависи и обим њихових права. Тако лица из члана 7. тачка 5. наведеног закона (деца рехабилитованих лица која су рођена за време трајања повреде права и слободe родитеља или су за то време расла без родитељског старања) имају поред права из здравственог осигурања и право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободe, док брачни друг, деца и родитељи, односно браћа, сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти рехабилитованог лица под условом да је између њих и умрлог рехабилитованог лица постојала трајнија заједница живота. Коначно, наследници рехабилитованог лица имају право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. наведеног закона, односно обештећење за ту имовину.

Имајући у виду наведено, правилно је становиште нижестепених судова да тужилац као син рехабилитованог лица нема право на накнаду материјалне штете на име трошкова његове сахране и изгубљено издржавање, јер му то право није признато Законом о рехабилитацији који је *lex specialis* у односу на Закон о облигационим односима у погледу регулисања права на обештећење за материјалну и нематеријалну штету (рехабилитационо обештећење). Наведени закон прописује круг лица која имају одређена права по том основу као и обим тих права, тако што је изричито прописано да право на накнаду материјалне штете због повреде права и слобода имају рехабилитована лица, док то право није предвиђено и за друга лица.

Неосновани су наводи ревидента о погрешној примени материјалног права, истицањем да је захтев за накнаду материјалне штете заснован на општим правилима облигационог права о објективној одговорности тужене за погибију лица лишеног слободe у саобраћајној несрећи приликом транспорта возом.

Под основном одговорности подразумева се непосредна чињеница на којој се заснива дужност накнаде штете. Узрочна веза је битна препоставка одговорности за штету и мора бити непрекинута између штетне радње и штете, а њено постојање по правилу доказује оштећени. Примена овог правила подразумева да је узрок адекватан последици, па у конкретном случају чињеница да је отац тужиоца био лице лишено слободe не указује сама по себи на одговорност тужене за његову погибију у железничкој несрећи, нити је тужилац у овој парници доказао висину претрпљене штете. Накнада за изгубљено издржавање има одштетни а не алиментациони карактер, у ком смислу параметар не може бити вредност просечне потрошачке корпе, већ оно што би оштећени добијао од погинулог да је остао у животу (члан 194. ЗОО). Зато у конкретном случају не постоји обавеза тужене да тужиоцу накнади материјалну штету ни по општим правилима облигационог права.

На основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић